

EDUCATION AND UNIVERSITY RESEARCH AS A FACTOR FOR IMPROVING NATIONAL SECURITY

EDUCAȚIA ȘI CERCETAREA UNIVERSITARĂ CA FACTOR DE AMELIORARE A SECURITĂȚII NAȚIONALE

Eudochia JOMIR

PhD Student, Academy of Economic Studies of MOLDOVA

e-mail: eudochia.jomir@ase.md

Grigore BELOSTECINIC

Coordinator, Academician, PhD Habilitat, Professor,

Rector of the Academy of Economic Studies of MOLDOVA

e-mail: belostecinic@ase.md

Abstract

In the society of knowledge, educated people become the primary capital that contributes to the formation of wealth and the maintenance of national security. We note that progress, prosperity and security are directly related to the country's human capital. Capitalizing on human potential is the essence of society's development, so we can achieve the development of a competitive market economy, increase the well-being of citizens and a high standard of living. The effects of the education system have implications for the whole society, the subject of an educational security strategy becoming a must.

Keywords: education, security, national security, research, digitization

JEL Classification: I20, I21

INTRODUCERE

Educația s-a bucurat, de-a lungul vremii, de o grijă aparte. Întotdeauna s-a pornit de la ideea că un om apt să contribuie la imprimarea unui traseu progresiv societății trebuie să fie depozitarul unor acumulări de natură intelectuală, morală și fizică, deopotrivă, consecințe ale demersurilor de dezvoltare metodică a ființei umane (Peptan, C., 2009).

Conceptul de securitate economică a statului este abordat în mai multe lucrări, mai puțin vorbindu-se despre securitatea educațională. În „Conceptia Securității Naționale a Republicii Moldova”, (Legea Republicii Moldova nr.112 din 22 mai 2008), securitatea națională reprezintă o condiție fundamentală pentru existența poporului Republicii Moldova și statului Republica Moldova și este unul dintre obiectivele țării. Scopurile securității naționale a Republicii Moldova sunt: asigurarea și protejarea independenței, suveranității, integrității teritoriale și ordinii constituționale, dezvoltării democratice și securității interne, precum și consolidării statalității Republicii Moldova. Un loc special, în acest sens îi revine protecției și promovării valorilor, intereselor și obiectivelor (Belostecinic Gr. ș.a., 2011). Securitatea națională nu înseamnă doar securitatea statului, întrucât într-un proces profund de globalizare, societățile cu un nivel de educație ridicat crează state puternice, iar clădirea unei țări puternice se face doar prin educație.

Noțiunea Securității Educației răspunde la amenințările și la riscurile cu impact, stabilește obiectivele sistemului de securitate a educației, identifică mijloacele și reliefează relația dintre educație și formarea unei culturi naționale de securitate: stimularea cercetării științifice în corelație cu sistemul de educație, ca demers esențial pentru înțelegerea naturii amenințărilor și provocărilor actuale și dezvoltarea culturii de securitate, inclusiv prin educație continuă, care să promoveze valorile, normele, atitudinile sau acțiunile care să permită asimilarea conceptului de securitate

națională. Una din principalele direcții de acțiune în domeniul securității educaționale, pe lângă continuarea reformei sistemului de învățământ, o reprezintă revigorarea pe baze competitive a sistemului național de cercetare-dezvoltare, capabil să contribuie în mod real la dezvoltarea și modernizarea societății.

O țară construită pe valori, competențe, patriotism, integritate și viziune strategică este o țară care poate garanta statul de drept, siguranța și securitatea națională. O populație educată care are o cultură de securitate nu va fi niciodată ușor de manipulat, nu va tolera derapajele statului de drept și își va exercita drepturile și responsabilitățile ce-i revin. Un nivel mai înalt al educației va contribui la reducerea sărăciei prin dezvoltarea abilităților și cunoștințelor tuturor oamenilor, adaptate la cerințele tot mai dinamice ale pieței muncii, influențate în primul rând de tehnologiile informaționale și automatizarea locurilor de muncă, va reduce costurile pentru ajutorul de șomaj și alte plăți sociale, precum și va crește rata cercetărilor, invențiilor și inovațiilor, ceea ce va duce la creșterea productivității. De asemenea, prin educație va fi promovat un mod sănătos de viață, astfel încât să fie majorată speranța de viață sănătoasă, se va reduce rata criminalității și se va îmbunătăți nivelul de prosperitate și împlinire. Astfel, sistemul educațional va genera o creștere economică de calitate și sustenabilă. Definiția calității și a succesului trebuie să treacă dincolo de scorurile testelor standardizate la o măsurare mai holistică legată de îmbunătățirile vieții și impactul societății. Educația de calitate ar oferi beneficiarilor de servicii educaționale competențele necesare pentru a-i face productivi din punct de vedere economic, pentru a dezvolta mijloace de trai durabile, pentru a spori bunăstarea individuală și pentru a contribui la dezvoltarea comunității.

PROVOCĂRILE ACTUALE ALE SISTEMULUI EDUCAȚIONAL DIN REPUBLICA MOLDOVA

Analiza situației din sistem, bazată pe evidențe și date de cercetare a situației existente, evidențiază unele provocări în privința dezvoltării sistemului de educație, formare și cercetare științifică din Republica Moldova, cum ar fi:

- Racordarea insuficientă a învățământului la cerințele pieței muncii, sistemul educațional neoferind încă toate calificările relevante pentru contextul economic al Republicii Moldova, cât și un număr de absolvenți care este doar parțial corelat cu aceste nevoi;
- Deficit de cadre didactice și manageriale calificate, bine pregătite și motivate;
- Declin accentuat al populației școlare, combinat cu creșterea problemelor de acces la educație și cu o tendință negativă în evoluția indicatorilor rezultatelor învățării;
- Progresul limitat în promovarea incluziunii școlare;
- Promovarea insuficientă a educației interculturale, a educației pentru asigurarea egalității de gen, a educației pentru pace și dezvoltare, de rezistență la diferite provocări, inclusiv cele legate de pandemia COVID-19;
- Corelare insuficientă a curriculumului cu nevoile economice, sociale și individuale;
- Eficiența limitată a sistemului de evaluare a rezultatelor învățării din perspectiva finalităților formulate în termeni de competențe, la care se adaugă și provocarea comportamentelor neetice (cum ar fi plagiatul) și a educației pentru integritate;
- Progresul lent în promovarea noilor medii, resurse deschise și tehnologii din educație – inclusiv aplicarea eficientă a TIC în educație și asigurarea de softuri educaționale moderne.
- Rezultatele sub-optimale ale politicilor privind cercetarea științifică în cadrul universitar (segregarea puternică dintre activitățile de instruire și activitățile de cercetare, managementul ineficient al domeniului investigațional);
- Organizarea insuficientă a rețelei instituțiilor de învățământ, pentru toate nivelurile și racordarea parțială la nevoile sociale și economice;

- Nivelul scăzut al culturii calității, bazată pe un sistem de valori recunoscut și asumat pe termen lung;
- Finanțarea învățământului per student/elev cu mult mai joasă decât media europeană a afectat instituțiile de învățământ cu un număr scăzut de beneficiari de servicii educaționale;

Cele indicate mai sus solicită eforturi deosebite de marketing educațional în vederea racordării acestuia la necesitățile sociale și economice ale țării.

DIGITALIZAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ȘI RISCURI AFERENTE

Revoluția digitală a produs schimbări în multe sfere și aspecte ale vieții umane, iar educația nu este o excepție. Deși platformele de învățare digitalizate au făcut educația și informațiile mai ușor accesibile, ele au produs o creștere a amenințărilor asupra securității cibernetice și a altor riscuri care merită a fi abordate.

În contextul pandemiei Covid -19, una din principalele direcții ale procesului de instruire a devenit instruirea online (e-learning), cu utilizarea tehnologiei Internet, a bibliotecilor electronice, materialelor didactico-metodice și multimedia, laboratoarelor virtuale etc. Deși studiile tradiționale sunt încă alegerea de top pentru majoritatea studenților, este greu de ignorat popularitatea în creștere a educației online.

Cele mai importante două avantaje ale învățării online sunt flexibilitatea și accesibilitatea, însă, este important de menționat că învățarea online are și dezavantaje. Cursurile online sunt mai vulnerabile la atacurile cibernetice în comparație cu clasele tradiționale, în special din punctul de vedere al securității, confidențialității și proceselor. Riscurile cibernetice care pot pune în pericol siguranța cursanților online includ: (Glorin S., 2022)

- Softuri defectuoase
- Falsificarea, fraudă și furtul de date
- Probleme de confidențialitate și integritate
- Erori umane.

Aceste probleme afectează negativ productivitatea și ar putea deveni, amenințări pentru instituțiile de învățământ, dacă nu sunt întreprinse măsuri corective. În ultima perioadă se atestă o creștere a atacurilor de ordin digital care vizează instituțiile de învățământ, cauza principală fiind lipsa fondurilor ce împiedică instituțiile să efectueze „formatările” necesare în domeniul securității. Cu toate acestea, câțiva pași ușor de implementat pentru a ajuta la securizarea infrastructurii educaționale includ:

- Activarea autentificării cu 2 factori
- Instalarea și actualizarea regulată a software-ului antivirus
- Instruirea utilizatorilor finali
- Copiere de rezervă a datelor.

Este cunoscut faptul că în absența produselor-program (software, softurilor) echipamentele digitale devin inutile. Mai mult ca atât, în cazul educației, doar disponibilitatea softurilor cu destinație generală - de procesare a textelor, de calcul tabelar, de navigare în Internet, de elaborarea a prezentărilor electronice etc. nu este suficientă pentru implementarea unei instruirii autentice, asistate de calculator. În lipsa softurilor specializate, denumite și softuri educaționale - lecții digitale multimedia, manuale electronice, laboratoare virtuale, teste electronice etc. mijloacele TIC pot fi utilizate mai mult doar pentru o transmitere pasivă a informației de la cadrul didactic la educabil, fără a asigura o implicare pleneră a fiecăruia din participanții procesului în învățare.

O altă problemă - axarea doar pe procurarea echipamentelor digitale, fără ca aceste procurări să includă și softurile corespunzătoare, are consecințe negative semnificative. Astfel, în unele instituții de învățământ softurile utilizate sunt nelicențiate, nu se practică abonarea la softurile de sistem, la

cele de aplicații generale, la softurile educaționale elaborate de companii și edituri specializate. Evident, în lipsa softurilor licențiate, devine practic imposibilă protecția datelor cu caracter personal ale angajaților instituțiilor de învățământ, ale studenților, elevilor și părinților.

Analiza situației privind eficiența tehnologiilor informaționale aplicate în educație a permis identificarea unei probleme legate de competențele digitale ale cadrelor didactice, ori un rol important în informatizarea educației îl are nivelul de dezvoltare a competențelor digitale ale cadrelor didactice. Pe parcursul ultimilor ani s-au întreprins mai multe acțiuni având drept scop “alfabetizare digitală” a cadrelor didactice, adică formarea și dezvoltarea competențelor de utilizare a instrumentelor cu acțiune digitală destinate largului public. Desigur, abilitățile digitale ale cadrelor didactice sunt laudabile și absolut necesare în cariera profesională, dar problema constă însă, în măsură în care abilitățile digitale sunt valorificate în procesul de predare-învățare-evaluare, iar lucrurile în acest domeniu, se află într-o stare incipientă.

Conform rezultatelor unui studiu sociologic realizat de Institutul de Politici Publice, desfășurat în anul 2021, în rândul cadrelor didactice și celor de conducere din instituțiile de învățământ general, se pune în evidență faptul că pe durata pandemiei preponderent au fost utilizate mijloacele de transmitere pasivă a informațiilor (citire, audiere și vizualizare): secvențe video - 41%; imagini pe suport digital - 41%; prezentări electronice - 39%; secvențe audio - 35%; texte pe suport digital - 31%. Mai puțin au fost utilizate mijloacele didactice digitale destinate învățării constructiviste, adică învățării prin acțiune: lecții electronice - doar 29%; jocuri didactice la calculator - 26%; teste electronice - 26%; experimente virtuale - 21%. Evident, pentru orice cadru didactic este clar că simpla înlocuire a surselor tradiționale de informație (tabla, cartea, manualul, caietul elevului) cu cele digitale (fișiere, clipuri audio și video), substituirea interacțiunilor față în față cu cele efectuate prin intermediul programelor de calculator, nu duc la îmbunătățirea semnificativă a calității educației. Cu atât mai mult, fiind utilizate într-un mod impropriu, mijloacele digitale pot avea un impact negativ asupra acesteia. Prin urmare, alfabetizarea digitală trebuie tratată ca fiind doar un prim pas în modernizarea metodelor de predare-învățare-evaluare.

Dat fiind faptul că educația nu poate exista fără informație, iar în perioada pandemică utilizarea tehnologiilor informaționale a devenit o necesitate stringentă, asigurarea securității informaționale de asemenea, devine o obligație, în contextul în care securitatea educațională nu mai poate exista în era digitală fără informație. Totuși, digitalizarea educației este o oportunitate interesantă care a permis mai multor studenți, din diferite medii să acceseze o educație de înaltă calitate. De asemenea, este esențial ca instituțiile să evite provocările de securitate cibernetică prin controale și securizare adecvată pentru a maximiza beneficiile educației digitalizate.

ORIENTAREA CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE SPRE NEVOILE SISTEMULUI EDUCAȚIONAL

În majoritatea țărilor, o atenție tot mai mare a început să fie acordată capacității de cercetare a instituțiilor de învățământ superior. În general, universitățile din Republica Moldova sunt focusate prioritar, pe instruire, cercetarea universitară reprezentând un punct vulnerabil. Cercetarea științifică se confruntă cu problemele legate de segregarea puternică dintre activitățile de instruire și activitățile de cercetare, de managementul neeficient al domeniului investigațional, de nivelul scăzut de corelare a învățământului superior cu cercetarea și piața muncii.

Cercetarea științifică universitară se confruntă cu aceleași probleme ca și întregul sistem de cercetare științifică la nivel național: lipsa consensului privind paradigma conceptuală, metodologică și managerială a cercetării științifice în Republica Moldova, nivelul scăzut de finanțare a cercetărilor științifice în raport cu alte state, dar și în raport cu nevoile domeniilor de cercetare, finanțarea asincronă a cercetărilor științifice în raport cu actualitatea și necesitatea acestora pentru dezvoltarea

durabilă a țării, dar și pentru dezvoltarea științelor, descreșterea numărului de personal angajat în cercetare, inclusiv a tinerilor etc.

De asemenea, sistemul de învățământ se confruntă cu insuficiența unor cercetări științifice în domeniul Sociologiei educației, Psihologiei educației și Științelor educației, relevante problemelor cu care se confruntă educația și lipsa unui mecanism eficient de implementare a rezultatelor științifice valoroase. Analiza rezultatelor Concursului „Program de Stat (2020-2023)” ne permite să constatăm faptul că din numărul total de 146 proiecte la nivel național, numai 12 proiecte sunt din domeniul Științelor educației, ceea ce constituie 8%.

Performanța instituțiilor de învățământ din Republica Moldova va crește dacă ele vor stabili alianțe strategice cu mediul de cercetare, dacă vor efectua un transfer tehnologic și cognitiv mediului de afaceri, dacă vor recurge la experiența de raportare a valorii capitalului intelectual deținut și dacă vor stabili un echilibru între activitatea de cercetare și cea didactică. Pornind de la importanța învățării pe tot parcursul vieții, devine esențială elaborarea unei Strategii naționale de dezvoltare a formării profesionale continue, cu obiective strategice, termene de atingere și surse de finanțare strict specificate.

Astfel, nerezolvarea problemelor în domeniul cercetării va afecta calitatea reformelor în sistemul de învățământ și respectiv, calitatea educației în genere.

CONCLUZII

Unitățile de învățământ ca formatoare în domeniul educației, au menirea de a realiza obiectivele fundamentale prin care se satisfac cerințele grupurilor de beneficiari, în vederea integrării individului educat într-o lume a valorilor reale, ținta idealurilor fiecăruia, caracterizată prin echilibru și stabilitate socială, legalitate și egalitate de șanse, unde să-și exercite neîngrădit drepturile și libertățile fundamentale.

Pentru a realiza acest deziderat într-un mediu educațional caracterizat în ultimul timp de globalizare ce presupune mutații structurale și funcționale și redimensionări fundamentale ale instituțiilor de învățământ, se impune stringent, pe de o parte, realizarea unui echilibru dinamic între acestea și mediul social, cultural și economic, iar pe de altă parte a se asigura o viziune pragmatică și capabilă să evalueze pe termen mediu și lung șansele reale de dezvoltare a învățământului, și care să genereze o atitudine de încredere în viitorul educației.

Prin urmare, este necesară resetarea educației și învățării pentru a răspunde nevoilor secolului XXI, formând un drum de la educație la angajabilitate și independență economică, iar îmbinarea lecțiilor trecutului cu tehnologia prezentului și viitorului vor asigura adevărata transformare a educației. Schimbările și perfecționările radicale, inclusiv elaborarea strategiilor de marketing educațional prin implementarea unor politici publice orientate spre crearea condițiilor necesare edificării economiei bazate pe cunoaștere ar reprezenta unul dintre factorii de ameliorare a securității naționale.

BIBLIOGRAFIE

1. Gremalschi A., (2021) *Lecția Pandemiei: de la simpla alfabetizare digitală la o pedagogie digitală autentică*, Univers Pedagogic, Nr. 6 (748), p.3
2. Belostecinic Gr., Sakovici V., Moiseenko E. (2011) *Securitatea economică a statului: teorie, metodologie, practică*, Chisinau, ASEM, ISBN978-9975-75-574-0, p.159
3. Curoș L. (2019), *Educația – pilon sigur al securității umane*, În conferința "Spațiul european de securitate: provocări, oportunități, perspective de integrare" Chișinău, Moldova, Pag. 247-254CZU: [37.035+351.86], p. 247-254

4. Glorin Sebastian (2022), *Online Education From a Security Risk and Controls Perspective*, ISACA Journal, Available at: <https://www.isaca.org/resources/news-and-trends/isaca-now-blog/2022/online-education-from-a-security-risk-and-controls-perspective>
5. Grigore Belostecinic, Eugenia Feuraş (2016), *Edificarea economiei cunoaşterii prin educaţie: Monografie/ Acad. De Studii Econ.a Moldovei*, Chişinău, ISBN 978-9975-75-785-0, p. 277
6. Iulian Toader (2012) *Conceptul de putere si Relatiile Internationale în secolul XXI*, Sfera Politicii, volumul XXII, nr. 177, p.117-119
7. Peptan, C. (2009), *Educaţia, dimensiune a stării de securitate naţională*, Revista „Intelligence”, Nr. 16, p. 39-41
8. Strategia Securităţii Naţionale a Republicii Moldova, Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=17629&lang=ro